RADOMER-KIELCER LEBEN„ 3 (193) „Należytość pocztową uiszczone ryczałtem" צײַטונג אינפארמאטײַן 25 גראשען פרײַז

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

הײַנט 10 זײַטן.

אדרעס
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פרײַזן
איין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאָכ'ן „ 18 „
די פרײַזן און לעצטע זײַט פנמהאַלטן 3 שפּאַלטן
אין טעקסט 4 „

20-go stycznia 1928 r. ◆◆ ראַדאָם פרײַטאָג כ״ז טבת תרפ״ח ◆◆ פאר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך

Koledze naszemu JECHAZKLOWI KALTMANOWI
z powodu przedwczesnej śmierci
B. P. O J C A JEGO
składają wyrazy głębokiego współczucia.
Matylda, Andzia, Bella, Dora, Izaak, Jakób, Beniek,
Bernard, Henek, Rubin, Józiek, Mitek, Chil, Artur.

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט מאַך איך בעקאַנט מײַן ג. קונדשאַפט פון ראַדאָם
און אומגעגענד, אַז מײַן וואָהנונג איז
דאָס מײַן **פּראַצאָוניע** איבערגעטראָגן אויף
וואַרשאַווסקע 12, וואו איך פיהר אויס אַלעראַרט דאַמען-אַרבײַט
רעיעל, סאָליד און פּינקטליך.
דאַמען-שנײַדער **ש. ווײַצמאַן**
ראַדאָם, וואַרשאַווסקע 12.

טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי" ראַדאָם.
פרײַטאָג דעם 20-טען סטיציען ה. י.
טרעט אויף דער באַליבטער און בעוויסטער אַרטיסט
זשאַק לעווי
אין פּראָגראַם געהען אַרײַן די קלאַסישסטע זאַכען פון:
לײַוויק, פּרץ, מ. נאַדיר, האַלפּערן, טונקעלער, און פּינסקי.

צו פערדינגען
פון באַלד א גרויס געוועלב אין רײַטשול-געגענד
גוטער פונקט מיט א שײַנע „וויסטאַווע"
ערקונדיגען זיך זגאַדנע 7 בײַם הויז-ווירט.

א לערן-יונגעל
פון אָרענטליכע עלטערן איז נויטיג אין דער דרוקערײַ
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

צו דער פערלאָבונג
פון אונזער קרוינקע
געניאַ טענענבוים
מיט ה' יאַקוב דען
וואונשען מיר פיעל גליק
און צופריעדענהײַט.
מאיר ווײַנבערג
עט פרוי.

Dr. med. ZOFJA PAKOWSKA
STOMATOLOG
CHIRURGJA JAMY USTNEJ,
LECZENIE ZĘBÓW
i chorób jamy ustnej—
TECHNIKA DENTYSTYCZNA
Przyjmuję od 10 — 11 p. p. i od 4 — 7 po poł.
Radom, ul Marjacka 12
— (dom san. Glogiera). —

עפנטליכער פּראָטעסט.

אויף דער אַלגעמײַנער פערזאַמלונג פון דער געזעלשאַפט „מנחמי אבלים" אין ראַדאָם, וועלכע איז פאָרגעקומען שבת-צו-נאַכס פ' שמות (14/1) אין לאָקאַל פון „עזרה" איז געוואָרען אָנגענומען אײַנשטימיג אויס-צודריקען דעם שאַרפסטען פּראָטעסט, צוליב דעם נישט פּאַסיגען אָנפאַל מצד מיטגלידער פון היגען קצבים-פעראײַן אויף דער פערזאָן פון חשוב'ען פערוואַל-טונגס-מיטגליד ה' ריכטמאַן מיכל, און גלײַכצײַטיג דורך די פּרעסע בעטען די פערוואַלטונג פון קצבים-פעראײַן אויסצואַרשען דאָס זעלבע און בע-שטראָפען די שולדיגע.

געזעלשאַפט
מנחמי אבלים אין ראַדאָם.

בעקאַנטמאַכונג.
זונטאָג דעם 29 יאַנואַר (פ' בשלח) אום 5 א זייגער אָווענד
וועט אין אײגענעם לאָקאַל (דלוגאַ 11) פאָרקומען
א אויסערגעוועהנליכע
אַלגעמײַנע פערזאַמלונג
פון די מיטגלידער פון דער געזעלש. „עזרה" און אבט. "בית-לחם".
צוליב דער רעזיגנאַציע פון דער נײַ אויסגעוועהלטער פערוואַלטונג.
אויפ'ן טאָג-אָרדנונג: וועהלען א פערוואַלטונג
געזעלש. „עזרה" אין ראַדאָם.
בעמערקונג: אין פאַל פון א נישט גענוגענדער צאָהל פאַרזאַמעלטע וועט די זעלבע פערזאַמלונג פאָרקומען אין צווייטען טערמין אום 6 א זייגער אין זעלבען אָווענד און וועט זײַן גילטיג בײַ יעדע צאָהל פערזאַמעלטע.

אונזערע פאָדערונגען צום נייעם סיים.

עס איז אוממעגליך צו רעדען וועגען אונזערע ווירטשאַפטליכע פאָדערונגען און עקאָנאָמישען פראָגראַם, נישט בּעריהרענדיג אזא ברענענדע פראגע, ווי דאָס שטייערן-סיסטעם. איפ'ן ערשטען בּליק קאָן אויסווייזען. אז דאָס איז אַבּסאָלוט נישט קיין ענין, וואָס קאָן זיין א געגענשטאנד פון אַ נאציאָנאַל פּראָגראַם פון א נאצ-אָנאַלער מינדערהייט אין דער מלוכה. די שטייערן לאַסט איז איצט א זייער שווערע און גאנץ אייראָפּאַ און די דאָזיגע לאַסט איז א דירעקטער פּועל יוצא פון די מלחמה און נאָך מלחמה - געשעהענישען, ווען מיר צוגלידערען אָבער די פראגע אויף איהרע בּעשטאנד-טיילען, זעהען מיר, אז פאר אונז איז זי אויך אין א גרויסער מאָס אַ נאציאָנאַל-פּאָליטישע.

נאפּאָלעאָן דער דריטער, וועלכער איז אויך געווען א סאָציאַל פּאָליטיקער האָט אין זיין ווערק וועגען די פינאַנסען פון דער מלוכה געשריבּען: די שטייערן, וועלכע די מלוכה ציהט ארויס פון איהרע בּירגער קאָן מען פערגלייכען צום דאמפּף, וואָס די זון ציהט ארויס פון דער ערד. ווען דער דאָזיגער דאמפּף קערט זיך אום צוריק אויף דער ערד אין דער פאָרם פון רעגען אָדער טוי אין דער צייט ווען מען דאַרף זיי — דאַן בּעפרוכפּערן זיי די ערד און ווערען פאר די מענשען א בּרכה. ווען אָבער זיי קערען זיך אום אין דער צייט, ווען מען דאַרף זיי נישט, אַלס רעגען אין דער צייט פון שניט, אָדער אלס גרויסע שנייען אין פריהלינג, דאַן ווערען זיי פאר די מענשען א קללה. די שטייערן, וועלכע די מלוכה ציהט ארויס עסט זי זיי נישט אויף, נאָר זי קערט זיי צוריק דעם לאַנד אין דעם פאָרם פון אויסהאַלטען די מלוכה אדמיניסטראַציע, דאָס געריכטס-וועזען, דאָס שול-וועזען, סאָציאַלע אנשטאַלטען א. ד. גל.

און דאָ אין דער פאָרם, ווי אַזוי די דאָזיגע מיטלען קערען זיך אום צוריק צו רער בּעפעלקערונג ליגט דער גאַנצער אונטערשיד צווישען אונז און די איבּריגע טיילען פון דער בּעפעלקערונג, וואָרום דאַן, ווען די פוילישע בּעפעלקערונג בּעקומט די דאָזיגע מיטלען צוריק אין דער פאָרם פון פענסיעס פאר בּעאַמטע און פאר אַרבּייטער אין מלוכה אונטערנעמונגען, סאָציאַלע און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס פון וועלכע זי געניסט. שולען פון אַלע טיפען, וועלכע זענען צו איהר דיספּאָזיציע, קולטור-איינריכטונגען א. ד. גל. ד. ה. זיי קערען זיך צו איר אום צוריק אַלס בּרכה-רעגען, פאַלען אין אונזער יודיש וועלטעל פון דעם דאָזיגען רעגען, אין בּעסטען פאַל, נאָר איינצעלנע טראָפּענס, וועלכע זענען אַבּסאָלוט נישט אומשטאַנד דעם בּאָרען אינזערן אפילו אין דער קלענסטער מאָס צו בּעפרוכפּערן.

זאָלען מיר אָננעמען, אז די שטייערן אויסמעסטונג איז פאר אַלעמען א גלייכע, או מיר יודען צאָהלען נישט מעהר ווי אַנדערע (צי דאָס איז ווירקליך אזוי, דערפון וועלען מיר רעדען בּעזונדער) געפינט זיך אָבער די פוילישע בּעפעלקערונג אין דער לאַגע, וואָס א דאַנק די מיטלען, וואָס ווערען אויסגעקוועטשט דורך דעם. שווערען שטייערן - שרויף, זענען געשאַפען געוואָרען אַרבּייטס און פערדינסט-מעגליכקייטען פון צעהנדליגער און אפילו הונדערטער טויזענטער פון איהרע זין. די פוילישע בּעפעלקערונג צאָהלט די שטייערן, זי בּעקומט אָבער אַלס גאַנצעס די איינגעצאָהלטע סומע צוריק אפשר נאָך מיט א גאַנץ בּעדייטענטען עודף, מיר אָבער זענען אין דער לאַגע, וואָס אויף אונז ליגט נאָר די פליכט צו צאָהלען, צוריק בּעקומען מיר גאָר נישט, אָדער כמעט ווי גאָרנישט. דאָס מוז זיך אָמשטאַרקסטען און אממאָסטאַלסטען אָפּרופען אויף אונזער פאָלקס-ווירטשאַפט. די יודישע בּעפעלקערונג, וועלכע דאַרף נאָר צאָהלען און וועלכע בּעקומט נאָר נישט צוריק, מוז נאַטירליך, וואָס ווייטער אַלץ אָרימער ווערען. די אָנגעזאַמעלטע מיטלען, די געשאַפענע ווערטען ווערען פון אונז ארויסגעצויגען און דערמיט ווערט דער גאַנצער עקאָנאָמישער עקזיסטענץ אונזערער אונטערגעגראָבּען.

און וועלענדיג דערהאַלטען אונזער ווייטערדיגע עקזיסטענץ בּלייבּט אונז נישט קיין אַנדערער אויסוועג ווי צו קעמפּפען פאר פולער גלייכבּערעכטיגונג אויפ'ן געבּיעט פון אַרבּייט. מיר מוזען קעמפּפען, אז מיר זאָלען צוגלייך מיט אַלע אַנדערע פּראָפּאָרציאָנעל צו אונזער צאָהל אין דער מלוכה, דערלאָזט ווערען צו אַלע מלוכה אַמטען, צו אַלע אַרבּייטען אין די מלוכה'שע און קאָמונאַלע אונטערנעמונגען און צו דער אַרבּייט אין אַלע סאָציאַלע אינסטיטוציעס.

ש. בּיבּער.

געבּרויכט נאָר „פּאַטאָקאָל"
וועלכער איז אויף דער ווירטשאַפטליך עמיגראַ-דוקטען אויסשטעלונג אין קאַטאָוויץ (27|9-9|10 18|3)
בּעשאָנקען געוואָרען מיט א

גאָלדענעם מעדאַל

הכשר פונ'ם הרה"ג צבי חנוך הכהן שליט"א לעווין אבד"ק בענדין.

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאָליגען מאַגנאַטישן לעבען אין ראַדאָם.

21. פון מלך אביון.

די רייזע קיין רומעניען.

דער ענטפער וואָס בּיילקע האָט פערשפּראָכען צו געבּען איהר פאָטער דעם ה' ח. וועגען דער פּראָפּאָזיציע צו פאָהרען מיט'ן אָבּער-לייטענאַנט קיין לובּלין — איז שוין נישט געווען נייטיג. ווייל ווי ס'איז אָבּגערעדט געוואָרען, איז צו מאָרגענס צו דער בּעשטימטער שעה, פ'הייסט דריי נאָך מיטאָג, בּעקומען דער יונגער יודישער פיינריך, בּיילקעס סימפּאַטיע און ער האָט דעם פּלאַן וועגען דער רייזע קיין רומעניען מיט בּיילקע אליין איצט פאַרגעשטעלט פאר דעם ה' וו. מיט זיין פרוי.

אין אנפאַנג איז צוגעגאַנגען אבּיסעל שווערליך. הערענדיג אָבּער וואָסערע קאַפּאַלע געשעפטען עס זענען פערבּונדען מיט אָט דער רייזע, האָט ה' וו. סוף כל סוף איינגעשטימט און נאָך אין זעלבּען אויף דער נאַכט איז בּיילקע מיט'ן פיינריך אָבּגעפאָהרען קיין בּוקאַרעשט, מיטנעמענדיג גלייכצייטיג א שנאָרעל כמעט קיינען דאָרט איינצו-האַנדלען אויסלענדישע וואַליוטע און אַנדערע פערשידענע ווערטפולע זאַכען, וואָס מ'האָט אין ראַדאָם געגנצליך נישט בּעקומען אפילו פאר געלד,

דער זעלבּער ציג. אין וועלכען בּיילקע מיט'ן פיינריך זענען איינגעשטיגען. איז מיזהרסטענטייל בּעשטאַנען פון מיליטער-לייט. אַלע זענען זיי לויט א פעראָרדנונג פון דער העכערער מאַכט געפאָהרען קיין בּוקאַרעשט. בּיילקע האָט געוואָלט קויפען בּילעטען צווייטער קלאַס, צוליבּ דעם אָבּער, וואָס די מיליטערישע ראַנגע פון איהר בּעגלייטער האָט איהר נישט ערלויבּט צו פאָהרען זאַ צווייטער קלאַס, וואו ס'זענען געזעסען העכערע מיליטערישע פּערשטעהער זענען בּיידע געפאָהרען אין געוועהנליכען וואַגאָן דריטע קלאַס: פאר דאָס אָנקומענדיג קיין בּוקאַרעשט איז דאָס יונגע פּאָרל גלייך פערפאָהרען אין א ערשט-קלאַסיגען רומעניש'ען האָטעל און זיך דאָרט איינקוואַרטירט.

אויפ'ן ערשטען שפּאַציר אין די גרויסע רוישיגע בּוקאַרעשטער גאַסען איז בּיילקע איבּעראַשט געוואָרען פון דער הערליכקייט און גראַנטען אויסזעהן פון די פערשידענע געבּייען און פּאַלעצער. אַלץ וואָס זי האָט געזעהן האָט זי בּעוואונדערט. יעדע קלענסטע זאַך אין דער דאָזיגער פרעמדער שטאָט האָט צוגעצויגען איהר אויפמערקזאַ

נאָטיצען.

(די קאָמעדיע מיט משה רבּינו'ס תּורה)

פּסח ככּר וכיים בּחבית.

אונזער הייגטיגע גמינע האָט אָנגעהויבּן מיט רבּנות און אויסגעלאָזט מיט שחיטה.

דאָס זענען די הויפּט־פיס פון דער טראָהן־שטול, אויף וועלכער ס'זיצט אונזער קהל־שער גן־עדן־פערזאָרגער, וואָס האָט אויסגעשפּרייט זיינע „מלכות"־דיגע" פליגעל אויף לובּלינער 9.

אייגענטליך בּעשטעהט די דאָזיגע „קעניגריך"־שטיל פון דריי פיס און מיר האָבּען אויסער רבּנות און שחיטה פערגעסען צוצורעכענען דעם דריטען שטיק פּונקט — מקוה. אָבּער דערוועגען ווילען מיר נישט רעדען און עס אפילו נישט צונויפפּאָרען מיט'ן דריי־געשפּאַן. דער דאָזיגער דריטער פיס ריהט אָן אין א פּסח, וואָס איז א פאַלקאָם אונבּעריהרליכע טעריטאָריע און איבּער זיינע אויטאָנאָמע רעכט איז נישט יעצט איינעם ערלויבּט צו נעמען א וואָרט.

וועגען וואָס מיר ווילען אייגענטליך יעצט רעדען, איז דער ענין שחיטה, וועלכער איז לעצטענס אַזוי אַקטועל געוואָרען אין אונזער שטאָדט.

זייט צוויי וואָכען איז אין אונזער שטאָדט ענטשטאַנען א שפּאַגעל נייער טומעל: צום ערשט די קצבים און דערנאָך די שוחטים האָבּען פערשטרייקט מיט דער גמינע, איבּעררייסענדיג מיט איהר אַלע קאָנטאַקליכע פעדים. פאַר די קצבים האָט די גמינע ווייניג זיך געשראָקען און האָט וויסענדיג, אַז די הוספה אויפ'ן שחיטה־אָבּצאָהל וועט בּיי זיי ארויסרופען א פּראָטעסט, איז פונדעסטוועגען דער הוספה־פּראָיעקט, וואָס די גמינע־פערוואַלטונג האָט ארויסגערוקט, אַקצעפּטירט געוואָרען דורכ'ן ראַט. די קצבים מעגען זיין ווי שטאַרק, האָבּען זיי נאָר כח צו בּינדען אָקסען, אָבּער אויפצובּינדען זיך פון דער גמינע פון דעם האַלטען נישט. אפנים, די קלוגע פּראָיעקט־געבּער. דאָגעגען די שוחטים האָבּען יאָ ארויסגעוויזען ווידערשטאַנדס־מעגליכקייטען, און ווען די גמינע האָט געפּלאַנט אָפּצופּסקענען די שוחטים פון שותפות פון דער שחיטה הכנסה און אנשטאָט צו בּעשטימען זייערע פּענסיעס לויט פּראָצענטער זיי צו פערוואַנדלען אין איינפאַכע קהלה־אָנגעשטעלטע מיט ריטועלע פונקציעס — האָבּען די שוחטים נישט מסכּים געווען און, האָבּענדיג פון לאַנג אַלטע חשבּונות מיט דער גמינע, האָבּען זיי געבּראַכען זייער גלייכגילטיגקייט און אויסגערופען: האַלט! אמת, מיר זענען שוחטים, מיר פיהרען טאַקע אויס א רעליגיעזע מיסיע, מיר בּעזאָרגען יודען מיט כּשרות, אָבּער דערפון איז נאָך נישט געדרונגען, אַז אין נאָמען פון רעליגיע זאָלען מיר בּע'עוולה'ט ווערען, אַז מ'זאָל אונז טראַקטירען ווי פּאַראָבּקעס און, אַז אין נאָמען פון כּשרות בּרויכען מיר פערלייקענען אין אונזערע פּראָפעסיאָנעלע און עקאָנאָמישע פראַגען. —

און די שוחטים האָבּען זיך פּאַקטיש אָנגעריסען פון דער גמינע, אויפהערענדיג ארייַנצוטראָגען אין איהר קאַסע דאָס געלד פון שחיטה־איינקונפט.

מיר ווילען זיך נישט שטעלען אויף קיין איינעם פון בּיידע צדדים. מיר האַלטען זיך אָבּ פון ארויסגעבּען אין דעם פאַל א וועלכען ס'איז ענדגילטיגען אורטייל ווער געגען וועמען ס'איז דער פולשטענדיג גערעכטער צד. געגען איינס מוזען מיר אָבּער ווי עס זאָל נישט זיין ארויסטרעטען און זאָגען אויפ'ן אַדרעס פון אונזערע גמינע־מנהיגים: ליציטירט נישט דעם שלחן ערוך אויף קליין געלד. רעדט נישט אין נאָמען פון משה רבּינו און זיין תּורה, בּשעת אין אייערע כּוונות און אונטער'ן מאַנטעל פון כּשרות ליגען בּולט און דורכזיכטיג געלד־טענדענצען. אדרבּה, זייט אָן אויף אזאַ דין, זאָל ס'זאָל זיין בּפירוש געשריבּען שחור על גבי לבן, אַז צוליבּ דעם, וואָס אַ שוחט ענטזאָגט זיך ארייַנצוטראָגען זיין שכר אין גמינע־קאַסע, אַז דערפאַר איז זיין שחיטה טריפה.

אויבּ מ'וועט ארויסרוקען דעם ארגומענט פון תקנות הקהל, צווייפלען מיר, צי עובר זיין אויף תקנות הקהל הייסט אויך אין אַזאַ פאַל. ווען א גמינע טהוט לגמרי נישט אויף פון דעם זעלבּען געלד לטובת דער שטאָדט און זי האָט פאַר'ן דאָזיגען אינדירעקטען שטייער קיין שום געגענזייטיגען פּאָזיטיוון נוצען נישט. מיר האָבּען שוין זיינער צייט לאַנג געפרעגט נאָך וואָס זענען די צווייערליי שטייערען: די דירעקטע און אונדירעקטע. די סקלאַדקעס עטאַטאָווע און די שחיטה־הכנסה בּשעת די גמינע האָט נישט אָנצווייזען אויף קיין וויכטיגע לייסטונגען פאַר דער שטאָדט. אויף אויסצוהאַלטען בּלויז די כּלי קודש־בּעאַמטע, דעם גמינע־סעקרעטאַריאַט און די אַנדערע רעליגיעזע הצטרכות'ען וואָלט דאָך גענוג געווען איינע פון די בּיידע דערמאָנטע שטייערען: אָדער עטאַט־אָבּצאָהל, אָדער בּלויז שחיטה־אָבּצאָהל. אויבּ אי[illegible]דיעס איז נישט גענוג צו דעקען וואָלט א יושר געווען איינצופיהרען א בּיסעל מעהר שפּאָרזאַמקייט און נישט אויסצוהאַלטען אַזאַ בּרייט־פערצווייגטען סעקרעטאַריאַט, וואָס קיין שום גמינע בּיז יעצט האָט זיך נאָך נישט ערלויבּט. מ'וואָלט זיך געקענט אויף דעם געבּיעט איינבּרענגען שעהנע טויזענדטער זלאָטעס א יאָהר. די גמינע האָלט נאָך נישט אויף קיין בּעזונדערען פּאָליטישען אַפּאַראַטאַמענט און פאַר דער פיהרונג פון בּלויזער גמינע־אַדמיניסטראַציע, וועלכע האָט ס"ה צו ערלעדיגען עטליכע רעליגיעזע און ריטועלע פונקציעס איז, דאַכט זיך, נאָך נישט נויטיג אַזאַ

קייט און איהרע אויגען האָבּען נישט געוויסט אויף וואָס פריהער צו קוקען.

בּיילקע איז געוואָרען ווי בּערוישט אין, געהענדיג אויף די הויפּט גאַסען האָט זי זיך געזאַקגעלט ווי א שכּור'ע. דער גרויסשטעטישער טומעל און דאָס שטורעמדיגע גערויש האָט זי ווי צעמישט. אימעטום וואו זי איז געגאַנגען האָט זי בּעמערקט פרעמדע פּנים'ער און געזעליך אומבּעקאַנטע מענשען. אויף טריט און שריט האָט זי אָבּסערווירט אַמערסט עסטרייכיש און דייטשיש מיליטער; און פון ציווילע בּעפעלקערונג האָט זי מעהרסטענטייל געזעהן פרויען: יונגע דומענערינ'ס און אַלע זענען זיי געקליידעט אין די שענסטע שטאָפען און כּואַליטעטען. כּמעט יעדע פון די יונגע רומענערינ'ס האָט געהאַט בּיי דער זייט אַלס איהר פּאַרטנער א עסטרייכישען אָדער דייטשישען אָפיציר.

דעם ערשטען שפּאַציר, וואָס בּיילקע האָט געמאַכט אין בּוקאַרעשט איז געווען אָוועגד צייט. דעמאָלט האָבּען די גאַסען נאָך פיעל שענער און ענטציקענדער אויסגעזעהן. די ליכטיגקייט האָט געבּליצט אין פּנים אריין. די בּעוועגונג אויף די גאַסען האָט נאָך מעהר אויפגעלעבּט און דאָס גערויש איז פיעל שטאַרקער און בּעלעבּט געוואָרען.

אין בּוקאַרעשט האָט בּיילקע פערבּרענגט א שיינע פּאָר טעג. זי האָט זיך געוויילט און געגאַסען מיט דער פולער האַנד פון דער גרויסשטעטישער פרעהליכקייט. געלד האָט זי געהאַט גענוג. ליבּע צום יונגען פיינריך האָט זי געהאַט אין איהר האַרץ אין א קוואַלעדיגע שפע. דער דאָזיגער יודישער בּרונעטער יונגערמאַן אין דער מיליטערישער מונדיר האָט זי פערכּישופ'ט מיט זיין שענקייט און חן. אין אַלעם האָט איצט בּיילקע פערגעסען, אין איהרע טאַטע־מאַמע, אין איהר היימאַט'ס שטאָדט, אין איהרע בּעקאַנטע און נאָהנטע. אָן אַלע, אָן אַלע האָט זי פערגעסען. פאַר איהר האָט קיינער אויסער דער יונגער פיינריך מיט דעם גרויסען צעהוליעוועטען בּוקאַרעשטער לוקסוס־לעבּען נישט עקזיסטירט. בּיילקע איז דאָ אין דער פרעמדער שטאָדט ארומגעגאַנגען א שכּור'ע פון דעם פיעל־פאַרבּיגען בּרויזענדען לעבּענ'ס־ריטם, וואָס האָט זי ווי עלעקטריזירט און געפאַנגען אינ'ם צושטורעמטען ווירוואַר פון ט גרויסשטעטישען קעסעל־קאָך.

בּיילקע האָט פערזוכט אַלע בּוקאַרעשטער ערשטקלאַסיגע קאַבּאַרעט־הייזער קאַפעען, נאַכט־פערגניגונגען און דאַנסינגען. זי האָט זיך דאָ געפונען ווי א פרייער פויגעל אָהן שום קאָנטראָל און אויפזיכט פון עמיצען. זי האָט דאָ פאַר קיינעם נישט מורא געהאַט, אַז יענער וועט דאָס בּעמערקען און געהן עס דערצעהלען איהרע פרומע עלטערען. קיינער האָט זי דאָ נישט געקענט און נישט געוויסט איהר אָבּשטאַמונג און אפילו איהר רעליגיע־אַנגעהעריגקייט. זי האָט זיך איבּעראַל בּעוועגט פריי און צולאָזען, נישט אָבּגעבּענדיג זיך קיין שום רעכענונג פאַר די רעזולטאַטען וואָס קאָנען ענטשטעהן פון אַזאַ צו'הפקר'טען לעבּען. דאָס צובּאַלעטעווערקייט און די אַוואַנטוריסטישע ראָמאַנסען אין די בּוקאַרעשטער נאַכט־לאָקאַלען האָבּען איהר געדרייצט און צוטומעלט איהרע געדאַנקען.

דער יונגער פיינריך, וואָס איז פון דער היים געווען א לעבּ'ס־קינד און נאָך פון זיינע פריהערדיגע יאָהרען פערנומען א אנגעזעהענעם פּלאַץ צווישען דער גאָלדענער יוגענד פון אונגאַרן — אָט דער דאָזיגער יודישער יונגערמאַן, וועלכער האָט אַזוי אימפּאָנירט בּיילקעס עלטערען צוליבּ זיין רבּנישע אָבּשטאַמונג, האָט אויף א בּעזונדערט נישט אַנשטענדיגען אופן אויסגעניצט בּיילקעס פרעהליכקייט אין איהר צעבּרויזטע פרייע האַלטונג. ער האָט מיט איהר גע'שכּור'ט, געוויילט זיך און

שטאב מיט בעזמעס, צאהלענדיג זיי קאלאסאלע פענסיעס על חשבון הקהל.

מיר פערשטעהען איבערהויפט נישט דעם רעש, וואס די גמינע האט אויפגעהויבן געגען די שוחטים, ארויסגעבענדיג געגען זיי איסורים מיט חרמות וקנסות. וואס איז אזא געשריי — די שוחטים ווילען נישט ארייננצאהלען דאס געלד אין גמינע-קאסע! וואס האט דען די גמינע פון אם דעם ביז אהער איינגעפלאסענעם געלד געגעבען צוריק די שטאדט? און וואס האט מען דערמיט פערלייכטערט די שטאדט ביים גמינע-שטייערן?

מיר זענען אין פרינציפ מסכים, אז די שחיטה זאל געהערען צו דער גמינע, במה דברים אמורים? — אז דאס זעלבע געלד, וואס איז אויך אייגענטליך קהל'ס, זאל, דורכגעהענדיג די גמינע-קאסע, צוריקגעהן פאר'ן נוץ און פאר רעאלער שאפונג לטובת דער שטאדט. דער מאטיוו, אז אהן די שחיטה-איינקונפט וועט מען שטעלען גרעסערע עטאט-שטייערן, איז לכתחילה שווערליך צו בעגרייפען. מיר ווייסען און מיר הערען, אז די היינטיגע גמינע, טראץ דעם, וואס זי האט די שחיטה איבערגענומען שוין עטליכע יאהר, האט פילפאכיג פערגרעסערט און פערברייטערט די צאהל עטאט-פעסטייערטע אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע גמינעס, וועלכע האבען די שחיטה אין זייער רשות נישט געהאט. דער דאזיגער ארגומענט שיינט צו זיין אזא מין געזוארפענע לאזונג צו געווינען די עפענטליכע מיינונג. דאס איז, וואהרשיינליך, אזא מין אבסטראש-מיטעל איידער קאנסעקווענטע און לאגישע בעגרינדונג.

אייב די גמינע צפעררירט געגען די שוחטים מיט'ן מאטיוו פון הפקרות און שטעמפעלט זייער ארויסטריט אלס סקאנדאליעזען טהאט; אויב מ'רעדט וועגען סקאנדאל-מעשים, איז לויט אונזער מיינונג נישט קיין קלענערער סקאנדאליעזער אקט ארייננצושטעלען אין א קהלה-בודזשעט געלד פאר נישט יודישע געהיים-אגענטען, וואס זאלען משגיח זיין אויף דער שחיטה, און א סובסידיום פאר א יודישע פאלק'ס-שולע ערגיץ בעגראבען אונטער נישט קיין דייטליכע פאזיציע און אייך דאס בתגאי, אז מ'וועט קומען צו איהר מיט פערטיגע זאכען: מיט א לאקאל, מיט א פראגראם און מיט אנגאזשירטע לעהרער'ס. דאס איז אונדערהערט און א חרפה. אויף אלעם איז דא און אויף א יודישע פאלק'ס-שולע האבען אונזערע „דעמאקראטישע" פרנסים נאך דעם כסדר'דיגען שטורמען אין דער פרעטע און נאך די פיעל אינטערפעלאציעס פונ'ם קליינעם גרופקעלע האנדווערקער-פארשטעהער און איין ציוניסטישען פרנס — קוים „בעוויליגט" אוועקצונעמען די האנד פון הארץ און צוטיילען א „לאמיך פטור ווערען" - סובסידיע מיט אזעלכע טהנליכע בעתארענישען, ווי „א יהא מונך עד שיבא אליהו".

יעצט מכח די איסורים:

מיר ווילען וויסען קלאר און אפען: זענען די שוחטים נישט כשר און זיי קוואליפיצירען זיך נישט צו אזא רעליגיעז-ריטועלע מדרגה, אז זיי זאלען האבען די פערטרויאונג אויף כשרות, פאר וואס האט זיי די גמינע נישט גע'אסר'ט פריהער ווען זיי האבן נאן דאס געלד פון דער שחיטה-אבצאל פון דער גמינע ארייננגעטראגען, נאר מיטן איסור געוואַרט ביז פאר צוויי וואכען פרייטאג, נאכדעם ווי זיי האבען אבגעזאגט א גאנצע וואך ארייננצוטראגען דאס געלד אין גמינע און נאכדעם, ווי די גמינע האט פערלוירען די אונטערשטיצונג מצד דער פאליציי?

עס שטעלט זיך דאך א פשוט'ע און איינפאכע פראגע: ביז פאר צוויי וואכען, ביז וואנען די שוחטים האבען ארייננגעטראגען דאס געלד אין גמינע איז זייער שחיטה געווען כשר, און פון דעם טאג אן, זייט זיי האבען אויפגעהערט איינצוצאהלען דאס געלד, איז זייער שחיטה טריף? אויף אזא אופן איז דאך קלאר, אז דא האנדעלט זיך נישט מעהר ווי וועגען דיני ממונות, אז דאס איז א איינפאכע געלד-פראגע, היינט-זשע אויף וועלכען כמך און לויט וועלכען דין שיט מען מיט איסורים? דער שוחט איז דאך דער זעלבער, וואס פריהער, נישט ער איז געווארען נישט-זעהעוודיג, נישט מ'מט איהם אין חלילה, געשעהן א אומגליק אין זיין פיזישען געזונד-צושטאנד, וואס שטערט איהם אויסצופיהרען זיין מלאכת הקודש. דער שוחט האט דאך, גאט זיין דאנק, די אייגענע הענד, די אייגענע אויגען און די חושי הרגשה יואס פריהער, אלזא וואס? ס'איז נאר געשעהן א קאטאסטראפע, וואס ער האט זיך ארגאניזירט און ער וויל נישט טאלערירען קיין גרינגשעצענדע בעציהונג און פערלאנגט מ'זאל איהם בעסער טראקטירען און אנשטענדיגער בעהאנדלען, איז וואס? איז מה איכא להאיז נו, צוליעב דעם קומט איהם אין חרם אדיין צולעגען און איהם מבוזה צו זיין ביז כריפה מאכען זיין שחיטה? צי אין טאקי א איסור ארויסגעבען אזא ביליגער ענין?

Bank Obywatelski w Radomiu
Spółdz. z ogr. odp.

מיר מאכען דערמיט בעקאנט, אז אונזער באנק האט אנגעהויבען איהר טהעטיגקייט אום 2 יאנואר דעם חודש.

פאר אינקאסעס צאהלט די באנק אויס פינקטליך אין טאג פון איינגאנג.

די באנק מאכט זעמטליכע קרעדיט-אפעראציעס אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען.

די באנק נעמט-אן שפאר-איינלאגען (וקלאדען) מיט א געהעריגען צינזפוס.

די באנק קויפט און פערקויפט 10% ראדאמער שטעדטישע קרעדיט-פאפירען און צאהלט די בעסטע פרייזען.

די באנק נעמט-צו אינקאסעס אויף שידלאוויעץ און רעכענט 1 זל. פראוויזיאן פון שטיק, און צאהלט אויס דאס געלד באלד נאכ'ן איינגאנג.

די פערוואלטונג פון דער

בירגער-באנק אין ראדאם.

אלץ מיט דער פייערליכער שבועה, אז ער ליבט זי שטערבליך און אז ער וועט זי פאר א כלה נעמען.ביילקע איז געווען קלוג און פעהיג, אבער צו דעם אלעם איז זי געווען נאאיוו און ווייניג געקענט דעם כאראקטער, די נאטור פון די מענער. אזעלכע ליבעס-קאמפלימענטען און אזעלכע מאניערען און עטיקעטע העפליכקייטען האט זי דאס ערשטע מאהל אין איהר לעבען געזעהן פון איהר פערגעטערטען פיינריך. זי האט איהם דעריבער בלינד געגלויבט אין אלעם, און געשאנקען איהם איהר גאנץ מיידעלשען צוטרוי.

דער יונגער פיינריך האט דאס אלעס פערשטאנען און ער האט ביילקע געפאנגען אין טיעפער אין זיין נעץ. ער איז געווען א ראפינירטער פרויען-יעגער און גענוי געוויסט די מאס פון זיינע פערפיהרערישע פלענער און ביז וואן צו שפינען זיינע אינטריגע פעדים אז זיין קרבן זאל שוין מעהר נישט קאנען זיך דערפון ארויספלאנטערען.

און אויף אזא מאמענט האט ער זיך דערוואַרט.

ט'איז געווען אין א שפעטען אווענר. אין זעלבען גרויסארטיגען האטעל, וואו ביילקע מיט'ן פיינריך זענען איינגעשטאנען, איז פארגעקומען אין דארטיגען רעסטאראן א מיליטערישע פערוויילונג לכבוד א נצחון. וואס דאס עסטרייכיש-דייטשיש מיליטער האט אבגעהאלטען אויפ'ן איטאליענישען פראנט. אויף דער פערוויילונג זענען אנוועזענד געווען לויטער מיליטער-לייט מיט זייערע פרויען און געליבטע. אויך דער יונגער פיינריך איז אועק מיט זיין ביילקע אין דעם זעלבען רעסטאראן און פערברענגט ביז טאג.

אין יענע נאכט האט ביילקע געוואַקסען פון גליק און צופרידענהייט. זי האט געהאט אויף דער פערוויילונג אונגעהויערען ערפאלג ביי די גרעסטע מיליטערישע פערזענליכקייטען און אלע האבען איהר בעשאנקען מיט בלומען, באמבאניערקעס. יעדער האט זי פערבעטען צום טאנצען און אלע מאהל איז זי איינגעלאדען געווארען צו א אנדער טישעל, וואו זי האט נעמוזט מיטמאכען מיט דער געזעלשאפט און וואס פערזוכען א קליין גלעזעלע פון די טייערסטע ווינען. פון די ביסעלעך און ביסעלעך וואס זי האט געטרינקען האט זיך איהר דער קאפ פערדרעהט אזוי, אז זי האט אינגאנצען פערגעסען אז זי איז א טאכטער פון פרומע און חסידישע עלטערען פון ראדאם...

נישט בלויז אין בוקארעשט האט ביילקע געהאט ערפאלג. אין יענער נאכט האט מען אויך פון איהר גערעדט אין ראדאם, ווייל נאכדעם ווי סאליע דעם ה' ב.'ס טאכטער האט אויסגעספונען איהר מוסער אין האטעל זשימכקי, און געמאכט א שלים צווישען איהרע טאטע-מאמע, איז אקטועל געווארען דער נאמען ביילקע און אלע שותפים און צומייסט די פרוי ג. האבען געצעהלט יעדער מינוט, אז זי, ביילקע זאל שוין קומען פון רימעניעו און זי זאל פאהרען מיט'ן אבער-לייטענאנט קיין לובלין נאך די געשמוגעלטע פעל.

די שותפים האבען זיך אבער אויף ביילקע נישט געקענט דערווארטען, ווייל ביילקע האט געזונקען אין א טיפען זומפף און פון איהר גליק אין בוקארעשט האט זיך אנגעהויבען וועבען פאר איהר א שוידערליכע טראגעדיע.

(פארטזעצונג קומט.)

שוין ושע אזוי גיך און דערצו נאָך צוליב געלד-סכסוכים שלעפּט מען ארויס דאָס הייליגסטע, דאָס האַרבסטע און מען לאָזט זיך דערמיט איבער די גאַסען; ארויספיהרען אין מארק אריין א ריין-אינערליכען יודישען ענין איז א אומכבוד פאר דער יודישער רעליגיע. צו בענוצען און אריינציהען די אַלערהעכסטע אויטאָריטעטע געזעצגעבונג פון משה רבינו און זיין תורה צוליב געלד הייסט געשפּיעלט אַ קאָמעדיע און פערשוואַכט די קראַפט און די הייליגקייט פון דעם איסור גופא.

עס איז בעזונדערס אונפערשטענדליך, וואָס צום איסור האָט מען זיך געחאַפּט ערשט דאַן, ווען די מאכט האָט זיך אָבגעזאָגט צו אינטערווענירען אין דעם ענין. אויב ס׳געהט פאקטיש אין ספּעציפישע יודישקייט — אין כשרות, טאָ פאר וואָס-זשע האָט מען זיך פריהער פאר אַלעם געווענדעט צו אויסערליכע, ניט-יודישע הילף און דעם שלחן ערוך מיט די זעלבע איסורים איבערגעלאָזט פערזיגעלט מיט׳ן רוקען? אויב דאָ איז פאקטיש גילטיג דער מאָמענט פון לאַפרושי מאיסורא, פאר וואָס איז מען באלד ניט ארויס מיט׳ן כח פון דער תורה? האָט מען דאָך אזוי נאָך ווי אונטערגעשטראָכען, אז אויפ׳ן כח פון איסור איז ווייניג זיך צושטיצען, טאָ צו וואָס דער גאַנצער שפּיעל?

און אז מען דריקט זיך אויס צו א עלטערען שוחט א ע מ ע ר י ט, וואָס איז געקומען נאָך זיין פענסיע אין גמינע, אז ער קאָן נעמען די חלפים און געהן שחט׳ען, חאַטש אַליין האָט מען איהם צוליב זיינע עלטערע יאָהרען אָבגעשטעלט פון שחיטות, צי הייסט דאָס ניט חוזק געמאַכט פון דעם איינענעם ארויסגעגעבענעם איסור? צי ווערט ניט אזוי נאָך פערוואַנדעלט דער ענין כשרות אין דער עהרליכקייט פון א פּאָסטענען-אויסקויף? און צי מאכט דען ניט אזאַ בעציהונג דעם איינדרוק, אז דער גאַנצער שפּיעל פון כשר—טריפה חרם אָבהענגיג געמאַכט אין יש כסף און אין כסף?

מיט וואָס, פרעגען מיר ווייטער, מיט וואָס איז דער שוחט, וואָס די גמינע האָט אַוועקגעשטעלט אין עופות-שחטשטיבעל אונטער דער אויפזיכט פון אגענטען מעהר כשר׳ער פון די יעניגע שוחטים, וואָס פערלאַנגען אביסעל טאָלעראַנטקייט און א בעסערע בעהאנדלונג?

ילמדנו רבינו. אַדרבא, זאָלען די איסורים-ארויסגעבער אַליין משפט׳ען צי ס׳איז רעכט אַזוי ביליג צו מאכען דעם ענין פון איסורים און מאכען דערפון א מסחר-קרעמעל, פסק׳ענדיג, אז דער וואָס צאָהלט-איין דעם שחיטה-איינקינפט איז כשר, און דער וואָס טהוט ניט אזוי איז טריפה?

מיט אַזעלכע איילינע שריט פערשאַפט מען בעשטימט ניט קיין גרויסען פרעסטיזש דעם יודישען דין און די יודישע רעליגיעזע עיקרים.

די גמינע, אַרויסגעבענדיג די איסורים אין נאָמען פון צוויי מורה הוראות, האָט דאָך בידים געשאַפען פאַר זיך א קאָמפּליצירטע לאַגע. זי האָט דאָך דערמיט פערשלאָסען דעם וועג צו א פערשטענדיגונג און צו אַנ׳אויסגלייך מיט די שוחטים, ווייל וואָס זי וועט יעצט טוהן וועט עס זיין, אָדער אין געגענזאַץ און סתירה צום אַרויסגעגעבענעם איסור, אָדער זי וועט מוזען מעהר איינרייסען מיט די שוחטים. וואָס זאָל זי יעצט טוהן: זאָל זי זיך פערגלייכען מיט די שוחטים וועט עס דאַך הייסען געגאַנגען געגען זיך אַליין: ערשט נעכטען טריפה און היינט ווידער כשר? וועט מען דאָך דעם געלד-כפּעקטאַקל מעהר דערקנס׳ען; ווידער האַלטען זיך ווייטער ביים איסור, קומט דאָך אויס אַלע געאַסר׳טע שוחטים מעביר צו זיין און גענצליך ווי בעזייטיגען פון זייער אומנות און אויפנעמען אינגאַנצען נייע שוחטים. דער צווייטער אויסוועג לאָזט זיך אזוי לייכט ניט רעאַליזירען און דאַ קאָן זיך פערקאָכען אויף ס׳ניי א פּיטל געפעהרליכע קאַשע: ניט די שוחטים ליגען אזוי שנעל אַוועק די חלפים און ניט דער גמינע וועט זיך אַזוי לייכט איינגעבען דורכצוזעצען אזא צו-שטאַרקע אַמביציע.

אויכפּיהרבאַר איז יעדענפאַלס די ערשטע קאָנצעפּציע: פערגלייכען זיך און קומען צו א פערשטענדיגונג. בעסער מותר צו זיין אויף כבוד און אַמביציע איידער צו פערשאַרפען נאָך מעהר די בעציהונגען און אַרויסרופען אַ נייער מחלוקה.

משום דרכי שלום מעג מען א מאָהל אויך א ליגען זאָגען...

עמיצער.

OGŁOSZENIE.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 22 grudnia 1927 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 118 z dnia 31 grudnia 1927 roku poz. 1016) o wykonaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 roku o ubezpieczeniu pracowników umysłowych Zarząd Powiatowej Kasy Chorych w Radomiu podaje do wiadomości PP. Pracodawców, że w myśl § 19 powołanego rozporządzenia winni **w terminie do dnia 20 stycznia 1928 r.** zglosić, na formularzach według wzorów podanych w tem rozporządzeniu, umysłowych pracowników u nich zatrudnionych, zgodnie z art. 3. zacytowanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Zgłoszenia z kopją nadsyłać należy do Powiatowej Kasy Chorych w Radomiu ul Świeża Nr. 1.

Wszelkich informacji udziela Dyrekcja Kasy Chorych.

Radom, dnia 16 stycznia 1928 r.

Zarząd
POWIATOWEJ KASY CHORYCH
w Radomiu.

Dyrektor (—) **Pleszczyński.**
Przewodniczący (—) **Grzecznarowski.**

א שטיקעל סך הכל.

(וועגען דער אָרגאַניזירונג פון ראַדאָמער האַנדווערקערטום. *)

ס׳איז אַוועק דאָס 27-טע יאָהר און ס׳וואָלט כדאי געווען זיך אָבצושטעלען אויפ׳ן געזעלשאַפטליכען לעבען אין אונזער שטאָדט בכלל און אויפ׳ן האַנדווערקער-לעבען בפרט. איך וועל זיך אין יעצטיגען מאָמענט בלויז אָבשטעלען וועגען דער אָרגאַניזירונג פון היגען האַנדווערקערטום, צו וועמענ׳ס רייהען איך געהער אָן, און חאַטש קיין אַקטיווען אַנטייל אין זיין אָרגאַניזאַציע נעם איך ניט, האָב איך פונדעסטוועגען ניט ווייניגער פעראינטערעסירונג פון דעם אַקטיווסטען טהוער, און אפילו אַלס בלויז אָבסערוואַטאָר פיהל איך אויף זיך אַ חוב צו קומען צו דער עפענטליכקייט מיט א פּאָר ווערטער.

וואָס האָב איך געזעהן אין דעם לעצטען יאָהר אין די היגע האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס און פעראיינען?

איך וואָלט גערען געזאָלט געבען א אויספיהרליכען ענטפער און דורכגעהן די גאַנצע 17 יאָהר זייט דער ענטשטעהונג פון דער האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציע, אָבער דאָס וואָלט צו פיעל צייט אין אָרט פערנומען. איך וועל דאָס איבערלאָזען אויף א צווייט מאָהל און יעצט וועל איך זיך נאָר אָבשטעלען אויף די אַמעהרכסט טהעטיגסטע אָבצווייגונגען פון דער האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציע.

איך וויל יעצט ווענדען מיין אויפמערקזאַמקייט אויף די צוויי „פּלאַצוועקעס": „סורחים" און די האַנדווערקער-באַנק. דאָס ערשטע, ס׳הייסט דער קאָאָפּעראַטיוו ביים שניידער-מייסטער-פעראיין, האָט אין פערגאַנגענעם יאָהר צו פערצייכענען פיעל נוצליכע ענטוויקלונג׳ס-מאָמענטען. ס׳איז ממש צו בעווּנדערען די ענערגיע און דעם ווילענסקראַפט פון די אָנפיהרער פון „סורחים" ווי אזוי זיי האָבען אזוי גיך ענטוויקעלט אזא אינסטיטוציע, ארויסווייזענדיג דערביי אין א גענוגענדע מאָס האַנדעלס-רוטין און אָרגאַניזאַציאָנעלע פעהיגקייטען ביים איינאָרדנען דעם קאָאָפּעראַטיוו אין א לאָקאַל אויפ׳ן שענסטען צענטרום פון שטאָדט.

מ׳קאָן מיט דער פולער פערזיכערונג זיך אויסדריקען, אז אין 27-טען יאָהר איז דאָס ראַדאָמער יודישע האַנדווערקערטום ניט געשטאַנען מיט פערלעגכע הענד. עפּיס פּאָזיטיווס איז דורך איהם יעדענפאַלס געטוהן געוואָרען.

ווען איך געה איבער צו דער בעדייטונגס-פולער קערפערשאַפט פונ׳ם האַנדווערקערטום — צו דער האַנדווערקער-באַנק, מוז איך זיך מעהר, אָדער ווייניגער פערהאַלטען אויף א געוויסען מאָמענט, ווידמענדיג אָט דעם פינאַנסיעלען געביעט עטוואָס מעהרערע שורות. איך וויל דאָ דערמאָנען די עפּאָכע מיט 10 יאָהר צוריק, ווען דער האַנדווערקער-קלוב האָט געלעגט דער ערשטען ציגעל צו דער היינטיגער קאָלאָסאַל-ענטוויקעלטער און אייכגעוואַקסענער באַנק. איך וועל קיינמאָהל ניט פערגעסען, ווען דער קלוב האָט אין יאָהר 1918 געשאַפען די ערשטע אַ גמילות חסד-קאַסע, וועלכע האָט זיינע מיטגלידער, אזוי האַנדווערקער, ווי קליינהענדלער ערטיילט הילף אין פאָרם פון גענצליך אַהנפּראָצענטיגע הלוואות.

פון דעמאָלט אָן ביז היינט האָבען

צוליב טעכנישע סבות האָט דאָס אַרטיקעל פערשפּעטיגט געדרוקט צו ווערען צו ניי-יאָהר.

רעד.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

די קרייז-קאנפערענץ פ״ז נאציאנאליטעטען-בלאק אין ראדאם.

דעם פערגאנגענעם זונטאג איז אין לאקאל פון היגען סוחרים-פעראיין פארגעקומען א קאנפערענץ פון די וואהל-קרייזען 19 און 23.

עס זענען איינגעלאדען געווארען איבער 30 וו. ק. פון די א. ד. קרייזען. מצד דער צענטראלע זענען ספעציעל געקומען די ה״ה: ד״ר יהושע גאטליעב, אינזש. ציערניאקאוו און פרופ' ראטמאן שטיין פון ווארשא.

ה' א. טאלבע עפענט די קאנפערענץ און בעגריסענדיג די דעלעגאטען, די ווארשאווער געסט, די פארשטעהער פון דער פרעסע („ראד. קעלצער לעבען", „הצפירה", „נאש פשעגלאנד") שלאגט ער פאר א פרעזידיום, וואס ווערט אנגענומען פאר אקלאמאציע. אין פרעזידיום זענען געוועהלט געווארען די ה״ה: י. פרענקעל (ציוניסט—ראדאם) פארזיצענדער. מ. רובינשטיין (האנדווערקער—ראדאם), גראספעלד (אילזשא) און פוקס (אפאטשנא) אלס וויצע-פארזיצענדערס, די ה״ה: עדעלויסט (קאנסק), ש. פאטראן (אומפ. חסידים—ראדאם) אלס אסאסארען. און די ה״ה: זיעלינסקי (שידלאוויעץ) און לערמאן (אסטראוויעץ) אלס סעקרעטארען.

ה' פרענקעל איבערנעמענדיג דעם פארזיץ ערקלערט: מיר זענען היינט אין א פיעל גינסטיגערע לאגע ווי אין 1922. די געפאהר פון די האנדווערקער איז בעזייטיגט געווארען — זיי גייען מיט אונז—ער בעגריסט צווישען אנדערע די פארשטעהער פון דער אונפארטייאישער ארטאדאקסיע, וואס האט פון די בלויזע ראדאמער חסידישע שטיבלעך געשיקט צו דער קאנפערענץ 20 דעלעגאטען. ער בעגריסט אויך די ווארשאווער געסט און שטעלט פעסט, אז צו דער קאנפערענץ זענען געקומען קרוב 100 דעלעגאטען פון ביידע וואהל-קרייזען, דארונטער א גרויסע צאהל האנדווערקער, חסידים און סוחרים, א חוץ ציונים, מזרחים און התאחדות פארשטעהער.

ה' פרענקעל גיעט איבער דאס ווארט די ווארשאווער געסט, וועלכע האלטען אויפקלערונגס-רעפעראטען.

נאך די רעפעראטען ווערט ערקלערט א פויזע. פאר'ן אנהויב פון צווייטען טייל בעט דער פארזיצענדער בעעהרען מיט אויפשטעהן צוליב די גרויסע נאצ. אבידה פון ד״ר דאווידזאהן און ער דערמאנט אויך דעם קרבן פון די פערגאנגענע וואהלען. דעם ה' לענגער פון פשיטיק, וואס איז געפאלען פון א רוצחישע האנד בשעת'ן ערפילען זיין יודישען חוב.

נאכדעם ווערען אנגעגעבען בעריכטען מצד די דעלעגאטען פון ביידע קרייזען. צווישען אנדערע פליסען מצד די בעריכט'ס-געבער אריין פאלגענדער פארשלאג:

גראספעלד—(אילזשא): „נעמענדיג אין אכט, אז ראדאם וועט נישט זיין ביכולת צו וואכען איבער'ן ערפאלג פון ביידע וואהל-קרייזען שלאגט די קאנפערענץ פאר דער צענטראלע צונויפצורופען א ספעציעלע קרייז-קאנפערענץ פון 23-ען וואהל-קרייז אין אסטראוויעץ". דעם פארשלאג שטיצט אויך אוגסטער דער ה' שערמאן פון אסטראוויעץ און געהט אין רעזולטאט פון דער שפעטערדיגער אפשטימונג אדורך.

ה' סאלבע בעריכטעט וועגען דער טעטיגקייט פון דער ראדאמער עקזעקוטיווע. דער בעריכט ווערט גענומען צו קענטניס אהן דיסקוסיע.

נאכ'ן אויסהערען די מעלדונגען פון די דעלעגאטען, וואס האבען זיך בעטייליגט אין דער דיסקוסיע ווערען אנגענומען פאלגענדע רעזאלוציעס:

1) דער א. ד. פארשלאג פון ה' גראספעלד—אילזשא. 2) די קאנפערענץ בעשלוסט מוטיג און ווירדיג צו קעמפפען פאר'ן נצחון פון בלאק אין די קרייזען 19.23. די רעזאלוציע ווערט אנגענומען דורך אויפשטעהן פון די ערטער. 3) די קאנפערענץ דאנקט דער ראדאמער עקזעקוטיווע פאר איהר ביז איצטיגע ארבייט. 4) אין נייעם וואהל-קאמיטעט פון גאנצען 19-טען קרייז געהט אריין די גאנצע ראדאמער עקזעקוטיווע, צו 1 פארשטעהער פון יעדער שכארט און צו 2 פון די שטעדט: פשיסוחא, שידלאוויעץ, קאנסק, אפאטשנא.

מיט א קורצער שלוס-רעדע פון פארזיצענדער ווערט די קאנפערענץ 8 אז. אווענד געשלאסען.

די צאהל פון אלע אנוועזענדע צוזאמען מיט די געסט האט דערגרייכט בערך 300.

שפעטער איז אין סוחרים-פעראיין פארגעקומען די ארגאניזירונג פון נייעם וואהל-קאמיטעט אין זין פון דער א. ד. רעזאלוציע.

דעם זעלבען אווענד זענען נאך פארגעקומען פאלגענדע פעראנשטאלטונגען: 1) אין „סוחרים" א גרויסע האנדווערקער-פערזאמלונג פון גאנצען 19-טן וואהל-קרייז מיט'ן אנטייל פון אינזש. טשערניאקאוו געווידמעט דער צעכען-גזירה. 2) אין „עזרה" א וואהל-מיטינג מיט'ן אנטייל פון ד״ר גאטליעב.

אויפ'ן מיטינג זענען ארויסגעטרעטען צוויי רעדנער, וואס האבען אפאנירט. לויט די בעהויפטונגען און ארגומענטירונגען, וואס די אפאנענטען האבען ארויסגעשטעלט, האט זיך בעקומען דער איינדרוק, אז זיי זענען נוטה צו דער פיעל ציוניסטישער, אדער בונדישער שטעלונג אין צוזאמענהאנג מיט די סיים-וואהלען. די זאכליכע און לאגישע תשובה פון ד״ר גאטליעב האט שהאך געמאכט און גלענצענד פערענטפערט די קשיות פון די אפאנענטען.

אויפ'ן מיטינג איז אנוועזענד געווען א עולם פון בערך 400 מאן.

צומארגענס מאנטאג 9 אזייגער איז אין סוחרים-פעראיין פארגעקומען א פריוואט-פערזאמלונג מיט'ן אנטייל פון פרופ' ראכמאן שטיין פון ווארשא. פרופ' שטיין האט אין א שעה'דיגען רעפעראט אנגעוויזען אויף דער גרויסער אחריות און פליכט, וואס ליגט אויף דער יודישער פרוי — די בויערין פון דער יודישער נאצ. טראדיציע — אין דער יעצטיגער שעה. אין רעזולטאט איז געוועהלט געווארען א עקזעקוטיווע, וואס טרעט שוין די נאהענסטע טעג צו צו דער ארבייט.

די לידער'ס און אנפיהרער פון דער האנדווערקער בעוועגונג אין ראדאם ממש

בעוויזען ווינדער אויף אט דעם געביעט. פערוואנדלענדיג די אמאליגע גמ״ח קאסע אין א ברייט-פערצווייגטע באנק-אינסטיטוציע.

צום שבח פון מיינע חברים, די אנפיהרער פון באנק, מוז איך אויך דערמאנען, דאס א דאנק זייער איבערגעגעבענהייט און ענערגישע אפפערוויליגקייט האבען זיי אין פערגאנגענעם יאהר 1927, מראץ דעם, וואס די באנק האט דעמאלט דורכגעמאכט א שטיקעל קריזיס, זענען זיי נישט אבגעשטאנען פון זייערע פאזיציעס און זיי האבען נישט נאר בעזייטיגט יעדען קריטישען מאמענט. נאר זיי האבען דורך זייער מוטה און שטאנדהאפטיגקייט די באנק אויפגעהויבען אויף א פיעל העכערע מדרגה. אזוי, אז די באנק שטעהט היינט פיעל שענער און קרעפטיגער ווי פריהער. פאר דעם דריק איך אויס מיינע חברים מיין הארציגסטען ישר כח. פאר זייער פעדדינסטפולע און אנערקענטע ארבייט לטובת דעם יודישען האנדווערקערטום אין ראדאם.

וועגען דער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט פון דער היגער האנדווערקער-ארגאניזאציע איז אין פערגאנגענעם יאר אויפגעטון געווארען פיעל רעאלעס אויף פערשידענע געביעטען. נאר וועגען דעם וועל איך זיך אבשטעלען א אנדערש מאהל.

א האנדווערקער.

ווי האלט דער סכסוך צווישען דער גמינע מיט די שוחטים?

דער סכסוך צווישען דער גמינע מיט די שוחטים נעמט-אן א כראנישען כאראקטער, און ווי עס איז צו זעהן וועט זיך דער שחיטה-סקאנדאל אזוי גיך נישט ענדיגען. ביי דער גמינע האט זיך געשאפען א ועד הכשריה, וועלכער האט ווידער פון זיך אויסגעטיילט א ועד הפועל אויף צו פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט די שוחטים. דער ועד הפועל האלט זיך אבער שטרענג אן די דירעקטיוועז פון ועד הכשרות און דער לעצטער — אויף דער צושטימונג פון דער גמינע.

די שוחטים, האלטענדיג די לעצטע צוויי קערפערשאפטען פאר שווחם און אויספיהר-ארגאנען פון דער גמינע, פערלאנגען געוויסע פערזיכערונגען, וואס זאלען גאראנטירען די פערווירקליכונג פון זייערע ארויסגעשטעלטע פאדערונגען. אזוי ווי ביידע צדדים ווילען נישט אבטרעטען פון זייערע אילטימאטיווע בעדינגונגען געהען די אונטערהאנדלונגען אויף א שוואכען וועג און די שאנסען אויף א שנעלען אויסגאנג פון דער פערפלאנטערטער סיטואציע שטעהען אונטער'ן צייכען פון א צווייפעלהאפטען ערפאלג.

היינטיגען מאנטאג האט היב קעסטענבערג בעזוכט דאס שחט-הויז. פון דעם זעלבען טאג-אן האבען די שוחטים אנגעהויבען ארויפלעגען אלס צייכען פון כשרות שטעמפלען מיט זייערע נעמען.

אגודת הרבנים אינטערווענירט אין שחיטה-סכסוך.

ווי מיר הערען, האבען די שוחטים געבראכט פון אגודת הרבנים א איסור

איף די נייע אנגאזשירטע שוחטים זיי זאלען נישט מס״ג גבול זיין און נישט שה״ען אין שחט־שטיבעל פון עיפות.

די אגודת הרבנים האט אויך צוגע־שיקט א הזמנה צו דער גמינע און צו דעם מורה הוראה טייטעלבוים און קווי־פער רב זיי זאלען זיך שטעלען צו א דין תורה אין צוזאמענהאנג מיט דעם דורך זיי ארויסגעגעבענעם איסור אויפ׳ן פלייש וואס ווערט גע׳שחט׳ען פון כשר׳ע לעגאלע שוחטים, ווייל דער גאנצער קאנפליקט איז נאר ענטשטאנען צוליב געלד־פעמים.

א וויכטיגער ספעציאליסט

ביי אונז אין ראדאם ווייל׳ט היינט דער בעריהמטער ספעציאליסט י. ראפאפארט פון לעמבערג, וועלכע היילט אויס ער־פאלגרייך פערשידענע פערקריפלונגען ווי: פערקרומטע פלייצעס (הויקער׳ס) בייכברוכען, לעהמונגען, ציגעוואקסענע פיס. צו זיינע רפואות בענוצט ער ספעציעלע הייל־אפאראטען און די ניי־עסטע מעטאדען, וועלכע גלייכען אויס די פערקריפעלטע איברים אהן שום בלוטיגע אפעראציעס.

ה׳ ראפאפארט וואהנט אין האטעל איירעפעאיסקי, און ווי מיר הערען מעל־דען זיך צו איהם פיעל פאציענטען. לויט די פיעל דאנק־בריעף און אויס־צייכנונג׳ס דאקומענטען ווערט ה׳ ראפא־פארט אנערקענט אלס וועלטענער מומחה איוף דעם דאזיגען געביעט.

ה׳ ראפאפארט וועט זיך אויפהאלטען אין ראדאם ביז דעם 25־טען ה. ח.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

ווי מיר ווערען געוואויר איז ענד־ליך קאנסטאטירט געווארען א פראוויזארישער פרעזידיום פון דער פער־וואלטונג פון דער ציוניסטישער ארגא־ניזאציע, אין וועלכען ס׳זענען אויסגע־וועהלט געווארען א קאלעגיום פון פאל־גענדע דריי פערזאהן: משה ראטענבערג, מרדכי לייב פישמאן און יצחק ווייס־בארד.

דער בעקאנטער ספעציאליסט ראפאפארט פון לעמבערג איז געקימען

אין וואהנט האטעל איירעפעאיסקי צימער נר. 2.

היט אייך פאר פערקריפלונג!

ליידענדע אויף פערשידענע געברעכליכ־ליכקייטען און קערפער־פערקרימונגען!

רעטונג, הילף, רפואה פאר ברוך־קראנקע מענער, פרויען און קינדער אהן בלוטיגע אפעראציעס!

פערנאכלעסיגט אייך נישט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענ־שען־קאפ און ווי א וואסער־קאן און קען לעבענס געפערליך און בראנדיק ווערן.

איך נעם אויף ליידענדע: 1) וואס פאלען ארייין אין כיס־אייערבייטעל, בריכען, בייכברוכען, געבערטמוטערברוכען און הענגעברוכען.

2) איוף פערקרומטע פלייצעס (הויקערס לעהכונגען, אלערליי פוס־פערקריפלונגען און העלפען דעם קראנקען מיט הייל־אפאראטען געהאנרלינגען. פילע דאנקזאגונגען האבען אריינגעשיקט גערעטעטע ברוכליידענדע דארונטער צדקים, רבנים, אויך דאקטוירים און עהרענדיפלאמען פון גרויסע פראפעסארן.

נעמט אויף דער ספעציאליסט **י. ראפאפארט**

אין ראדאם ביז דעם 25-טען ה. ח.

HOTEL EUROPEJSKI pokój 2.

די שטעלונג פון בירגער-פעראיין צו די סיים-וואהלען

צוגעשיקטער קאמוניקאט פון יודישען בירגער-פעראיין אין ראדאם.

פון בירגער־פעראיין האבען מיר דערהאלטען פאלגענדען קאמוניקאט:

דעם פערגאנגענעם זונטאג איז אין לאקאל פון בירגער־פעראיין פארגע־קימען א פערזאמלונג מיט׳ן אנטייל פון אלע מיטגלידער פון ראט און פערוואל־טונג. אויפ׳ן טאג־ארדנונג איז געשטאנען דער פונקט וואס פאר א שטעלונג עס דארף איננעמען דער בירגער־פעראיין צו די וואהלען פון סיים און סענאט.

נאך פערשידענע דעבאטען און ערקלערונגען איז אנגענומען געווארען איינשטימיג פאלגענדע רעזאלוציע: צו שאפען א וואהל־קאמיטעט אונטער׳ן נא־מען „יודישער פעראייניגטער וואהל־קאמיטעט אין ראדאם״.

דער דעוויז פון קאמיטעט איז אויפצוקלערן די ברייטע מאסן פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאם און אומגעגענד. אז אזוי ווי ראדאם האט נישט די מינדעסטע אויסזיכט, אזוי לויט דעם רעזולטאט פון די פריהערדיגע וואה־לען און אזוי לויט דעם בעזיצענדען סטאטיסטישען מאטעריאל פון די יעצטי־גע וואהל־פערהעלטנישען אין ראדאם, אויף קיין איין מאנדאט, בפרט ווען דער יודישער פראנט געהט נישט פעראייניגט און די שטימען וועלען נאר טראגען א דעמאנסטראציע־כאראקטער. איז דעריבער דער איינציגסטער וועג, אז די שטימען זאלען בעסער געהן פאר דער אונפארטייאישער סאנאציע־ליסטע. נעמענדיג אין אכט, וואס די יעצטיגע רעגירונג פערדיענט דעם פולען צוטרוי פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ס׳איז אנגאזשירט געוואָרען א גרעסערער זאהל פון שטאדט בכדי צו פיהרען א ברייטע אויפקלערונג ס־ארבייט אין דער היגזיכט.

אין די נעכסטע טעג וועט פארקומען א קאנפערענץ, אויף וועלכען ס׳וועט געשאפען ווערען א וואהל־קרייז־קאמיטעט. 202.

פון קרן היסוד.

איוף א פערזאמלונג פון קרן היסוד איז אויסגעוועהלט געווארען א נייער קאמיטעט, אין וועלכען ס׳זענען אריין פארשטעהער פון פאלגענדע ציוניסטישע פראקציעס: ציוניסטישע ארגאניזאציע — מ. ל. פישמאן (פאר־זיצענדער), מזרחי — יעקב קליינמאן (וו. פארזיצענדער), מאיר גראנעק — קאסירער (ציוני.), יונה זילבערבערג — סעקרעטאר (מזרחי), י. אייגער — וו. סעקרעטאר (ציוני.), אברהם באקמאן, מלך פישמאן (ציונים) איתמר גארפינ־קעל (מזרחי), ישראל סאיוע (ברית־טרומפעלדאר) און פרידמאן (השומר הצעיר).

דער נייער געשאפענער קאמיטעט דארף אנפיהרען מיט דער גאנצער ארבייט פון קרן־קימת אין פערלויף פון גאנצען יאהר.

זשאק לעווי אין ראדאם.

היינטיגען פרייטאג צו־נאכט טרעט־אויף אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי״ דער בעקאנטער ארטיסט זשאק לעווי. זיין אויפטריט וועט בעשטעהן פון א פערשידענארטיגען פראגראם, אין וועלכען ס׳געהען אריין זאכען פון די ערשטקלאסיגע יודישע שריפטשטעלער. זשאק לעווי בעזיצט א שטארקע פאר־שטעלונגס־קראפט און זיינע רעציטאצ־יעס און גרים בעקומען א לעבעדיגען אויסדרוק פון סצעניש־קינסטלערישער בילדליכקייט.

זשאק לעווי איז זעהר פאפולער אין ראדאם און זיין פארשטעלונג וועט געוויס צוציהען א גרויסען עולם בע־זוכער.

„זשידאווקא״ אין „ראזמאיטאשטשי״

אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי״ וועלען קומענדיגען זונטאג און מאנטאג אויסגעפיהרט ווערען די זעהר פאפו־לערע אפערעס „זשידאווקא״ און „טראווי־יאטא״. ביידע אפערעס וועלען אויס־געפיהרט ווערען פון ערשטקלאסיגע ארטיסטישע כחות פון גרויסען טעאטער (אפערע) אין ווארשא.

די אפערע־פארשטעלונגען האבען ביי אלע טעאטער־ליבהאבער פון אונזער שטאדט ארויסגערופען גרויס אנזעהן און פעראינטערעסירונג.

די נייע פערוואלטונג פון דער געזעל. „מנוחמי אבלים״

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג, וועלכע איז פארגעקומען אין „עזרה״ היינטיגען שבת־צו נאכט, איז אויסגע־וועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, אין וועלכע ס׳זענען אריין פאלגענדע פערזאנען: אביש בירענבוים, איטשע

ווער איז דער שעפער פון דער אידעע צו געהן צוזאמען מיט דער סאנאציע?

פון קאמפיטענטע קוועלען ווערען מיר געוואויר, אז דער שעפער פון דער אידעע אז די יודען אין ראדאם זאלען אנגעבען זייערע שטימען פאר דער סא־נאציע זאל זיין הרב קעסטענבערג, און ער זאל שטעהן אין דער שפיץ פון נייעם וואהל קאמיטעט אלס אינציאטאר פון נייעם געשאפענעם בירגער־פער־איין.

פישמאן. מיכל ריכטמאן. ישראל זייד-מאן, שמעריל ציטרינאוויטש, משה ריכטמאן, אפרים פלאמענבוים, אשר זעליג סאדקאוסקי, ה. ב. מיידאן. קאמיסיע רעוו.: אברהם פוקס. איטשע ווערבער, דוד וויינבערג.

פון „לינת הצדק“.

די טעג איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער ניי-געוועהלטע פערוואלטונג.

די פערוואלטונג האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן:

פרעזעס מ. אייזמאן, וויצע-פרעזעסען: י. ביאלסקי, ה. א. גאלדבלום. סעקרעטארען: מארקוס לאנדוי, ד"ר פאמראק. פערוואלטער: ש. גוסמאן, ש. ציטרין.

פערוואלטונגס-מיטגלידער ד"ר צונג, ד"ר לעווין. מ. נורפינקעל, מ. קארמאי.

קאנדידאטען ש. ביאלסקי, ש. קאשטאן, ש. לאנדוי, ו. רובין, א. י. שרייבער, ש. ז. איידעלס.

די ניי-געוועהלטע פערוואלטונג איז צונעטרעטען צו דער ארבייט מיט דער האפנונג, אז די יודישע געזעלשאפט וועט איהר בייהילפיג זיין און ערמעגליכען איהר אויפגאבע צו לינדערען די נויט פון די ארימע קראנקע יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם.

וועגען די אסעקוראצ ע געזעלש. פון לעמבערג אדער קראקע

די פערוואלטונג פון קלוב מאכט אויפמערקזאם די אלע. וועלכע האבען א מאהל געצאהלט אויף די אויבענדערמאנטע געזעלשאפטען אדער בעקומען יעצט פארמיליארען, אז זיי זאלען גלייך קומען אין סעקרעטאריאט פון קלוב. כדי אויסצופולען ווי געהעריג די פארמוליארען און נישט ברענגען זיך שאדען סיי מיט געלד און סיי מיט ארעסט, איינינע זענען שוין געזעסען אין ארעסט פאר'ן נישט אויספולען אין דער צייט די פארמוליארען.

פון דער געזעל. „עזרה“

דעם צווייטען זונטאג קומט פאר אין „עזרה“ א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער צו וועהלען א נייע פערוואלטונג.

די נייע אלגעמיינע פערזאמלונג איז א רעזולטאט פון דער רעזיגנאציע פון דער נאר וואס אויסגעוועהלטער נייער פערוואלטונג.

ס'איז דעריבער זעהר וואונשענסווערטה, אז די מיטגלידער פון דער געזעל. „עזרה“ זאלען צאהלרייך בעזוכען די פערזאמלונג, כדי מיט זייער אנוועזענהייט ארויסווייזן לעבעדיגען אינטערעס צו דער עגזיסטענץ-נויטווענדיגקייט פון דער באמת נוצליכער און סימפאטישער פילאנטראפישער אינסטיטוציע.

די מיטגלידער ברויכען אין א גרעסערער צאהל זיך בעטייליגען אין די וואהלען אום מיטצוהעלפען, אז ס זאל געקליבען ווערען א טיכטיגע און א ארבייטספעהיגע פערוואלטונג, וועלכע זאל קענען ווידמען צייט און ענערגיע דער אזוי וויכטיגער אינסטיטוציע, וועלכע האט צו ערפילען הייליגע, הומאניטארע אויפגאבען לגבי דער נויט-ליידענדער יודישער בעפעלקערונג.

פון שטאדט-ראט.

פאריגען דינסטאג איז פארגעקומען א זיצונג אין שטאדט-ראט. דער אויספיהרליכער בעריכט — אין קומענדיגען נומער.

25-יעהריגע יובעליי פונ'ם שריפטשטעלער און זשורנאליסט י. י. פראפוס.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין די לעצטע צוויי וואכען איז געווארען 25 יאהר זינט די ערשטע, עכטע און ריין יודישע צייטונג „דער פריינד“ האט אנגעהויבען צו ערשיינען אין פעטערבורג, — איז די טעג צווישען א גרויסען קריין יודישע שריפטשטעלער, זשורנאליסטען און חשוב'סטע געזעלשאפטליכע טהוער אין ווארשא, געפייערט געווארען א גרויסער יובעליי-יום-טוב לכבוד דעם דיכטער און זשורנאליסט י. י. פראפוס.

דער יובילאר געהער צו די עשרה הראשונים, צו די ערשטע פיאנערען. וועלכע האבען פערזייהעט פולע און זאפטיגע קערנער אויפ'ן פערוואראזסטען פעלד פון דער דעמאלט ארעם-בלוטיגער יודישער שפראך. ער געהער צו דעם ערשטען גייסטיגען אוואנגארד, וואס האבען מיט זייער מארך פון זייער הארץ און נשמה נעפארמט און געשליפען יעדען יודישען אויסדריק, יעדעס יודישע ווארט, אריינגעהויכענדיג דערין עכטע יודישע פאלקסטימליכקייט און אייגענארטיגע שפראכליכע ריינקייט און שיינקייט.

די ערשטע יודישע צייטונג „דער פריינד“ איז דאן געווארען די מאמע פון דער יודישער שפראך. ווייל ווי א טרייע הארציגע מאמע האט זי געצערטעלט. געפיעשטשעט און געפוצט דאס צולאזענע קינד — די יודישע שפראך, וואס האט געבלאנדזשעט איבער שווערע פעלזיגע שטום-שווייגענדע ווערטערפלאנטערנישען. די דאזיגע „פריינד“-מאמע האט אין פראפוס'ען געהאט א גלענצענדען און איבערגעגעבענעם ערציהער צו איהר שפראך-קינד. פראפוס האט געשליפען, קריסטאליזירט און געלייטערט יעדען אויסדריק. יעדעס ווארט פון דער יודישער שפראך. וואס האט בעקומען ביי איהם א תיקון און ארויס פון זיין מייסטער-האנד אין דער פולער שלימות, בעקומענדיג אזוי אין אינהאלט א קלאר-אויסגעזאגטען געדאנק און אזוי לויט זיין פארם, געבוי אין סטיליזאציע — א פאלקאם עסטעטישען אויסזעהן און א רייכפארביגען לבוש פאר'ן אויג און אויער.

פון „פריינד“ איז פראפוס איבערגעגאנגען אין „מאמענט“ וואו ער שטייט שוין 14 יאהר ביים זעלבען גייסטיגען ווארשטאט און צערטעלט און שלייפט ווייטער מיט דער זעלבער ליבע און איבערגעגעבענהייט די יודישע שפראך-אויסדריקען ווי א אבגעציפערטען ברילייאנט.

די איניציאטארען, וואס האבען איינגעארדענט זיין יובעליי-יום-טוב האבען פערשטאנען ווי געהעריג אבצושאצען פראפוס'עס קאלאסאלע פערדינסטען פאר דער יודישער שפראך און ליטעראטור און זיי האבען געדענקט מכוון צו זיין די היסטארישע דאטע פון דער ערשטער יודישע צייטונג, אום עס צו פערוואנדלען אין א יום-טוב פאר איינעם פון איהרע ערשטע זיילען און פארגעהער.

מיר בעגריסען פון טיפסטען הארצען דעם דאזיגען עהרליכען און כשר-פערדיענטען יובעליי פונ'ם דיכטער-זשורנאליסט פראפוס און גראטולירען איהם צו זיין 25 יעהריגען יום טוב מיט אונזערע הארציגסטע ברכות.

פעלדשער
א. פינקעלשטיין
נעמט יעצט אן קראנקע ביז 9 אווענד
אויף רווינסקא 23 ערשטער שטאק.
שפיטער אין די פריוואט-וואהנונג רינעק 13 (יאהל 22).

קעלצער אבטיילונג.

פון שטאדט-ראט.

נאך איידער עס האט זיך אנגעהויבען די זיצונג פונ'ם שטאדט-ראט איז שוין פאר אלעם קיין סוד נישט געווען, אז די יודישע-קאלא איז אויפגעריסען און צוליב פאלגענדע טעמים:

מאנטאג דעם 2/1 איז לאקאל פון קהלה פארגעקומען א זיצונג פונ'ם יודישען ראטמענער-קלוב ביים שטאדט-ראט אין קעלץ אויף וועלכער עס זענען בעטראכט געווארען פערשידענע פראגען. צווישען אנדערע א בריף, וואס איז צוגעשיקט געווארען פון דער אגודה און איז אונטערגעשריבען דורך איינעם פון די מיטגלידער פון ראטמענער-קלוב ה' פישמאן, וועלכער גרייפט אן אויף א אונדערלאזבארען אופן, די מעהרהייט פונ'ם ראטמענער-קלוב. (צום מעריטים פון דעם ענין וועלען מיר זיך אומקעהרען אין נאהענסטען נומער פון אונזער צייטונג) צוליב דעם וואס א טייל פון די קלוב-מיטגלידער זענען נישט געוועזען אנוועזענד, איז די אגודה מיטגלידער געלונגען, ביי א גלייכער צאהל שטימען „פאר“ און „געגען“ אנצונעמען בעשלוסען, וואס מאכט אונמעגליך דאס פריידליכע צוזאמענארבייטען צווישען די ראטמענער פונ'ם קלוב. דעריבער האט די מעהרהייט געפאדערט א רעוויזיע פון בעשלוס. איבערדיגענס איז דער פאל שוין פארגעקומען, ווען די מינדערהייט האט געפאדערט א רעוויזיע פון א בעשלוס און לויט'ן אנגענומענעם מנהג אינ'ם יודישען ראטמענער-קלוב איז די פראגע בעטראכט געווארען מיט'ן פערלאנג פון דער מינדערהייט.

דינסטאג דעם 3-טען ה. ח. א האלבע שעה איידער עס האט געזאלט פארקומען די זיצונג אין שטאדט ראט, זענען זיך די יודישע ראטמענער צונויפגעקומען אין מאגיסטראט אין קאבינעט פון וויצע-פרעזידענט כדי צו בעטראכטען די פראגע וועגען דער רע-

וויזיע פון די אנגענומענע בעשלוסען. דערביי האָט דער געוועזענער פאָרזיצער פונ'ם קלוב ה' הערמאַן לעווי בעליידיגט א מיטגליד פון קלוב.

אין זיצונג פונ'ם שטאָדט ראט האָט ראטמאַן ד"ר פעלק לויט'ן איינשטימיגען בעשלוס פונ'ם יודישן-ראטמענער קלוב, אריינגעטראָגען א דרינגענדען פאָרשלאג, אז דער שטאָדט-ראט פאָדערט אויף דעם מאגיסטראט, אז דאָס איינמאָהנען די פעראלעגענע שטייערן זאָל פאָרקומען אין 6 ראטעס לויט די גרויס פון די סומע. צו אלעמענס ערשטוינונג האָט גענומען דאָס וואָרט געגען דער דרינגליכקייט דער ה' הערמאַן לעווי, וועלכער האָט באַגאטעליזירט דעם פאָרשלאג פון ראטמאַן ד"ר פעלק די ענדעציע, סאנאציע און אפילו לינקע צוזאמען מיט ה' לעווי און מיטגלידער פון דער אגודה האָבען געשטימט געגען פאָרשלאָג פון ה' ד"ר פעלק.

דער צווייטער דרינגענדער פאָרשלאג פון ד"ר פעלק, אז דער שטאָדט-ראט בעפולמעכטיגט דעם מאגיסטראט צו אנטערהאנדלען ביי דער פאָסט און טעלעגראַפען-מאכט, אז די קאָרעספאָנדענץ זאָל רעגולער צוגעשיקט ווערען די אדרעסאטען צוויי מאָהל טעגליך, ווייל דערמאָנט... אין אנדערע שטעדט איז די ארדנונג שוין פון לענגערע צייט איינגעפיהרט, דארף אין קעלץ א אינטערעסאנט ווארטען אויף א בריף וואָס קומט אָן היינט דער בריף-טרעגער זאָל איהם ברענגען ערשט צומאָרגענס 5 א זייגער נאָכמיטאָג — האָט איבערגעלעבט דעם זעלבען גורל, וואָס דער ערשטער פאָרשלאג. נור דער ה' לעווי איז ארויסגעטרעטען געגען דעם פאָרשלאג און איז מיט דער הילף פון די ענדעקעס און פלוגי-אמוני-ישראל אָבגעוואָרפען געוואָרען.

דעם זעלבען סוף האָט געליטען דער דריטער פאָרשלאג פון ה' ד"ר פעלק, אז דער מאגיסטראט ווערט אויפגעפאָדערט צו צושטעלן מאטעריאל די רעפערענטן פון פארשידענע קאָמיסיעס, כדי צו בעקענען זיך מיט די פראגען, וואָס זיי האָבען צו רעפערירען.

נאָכדעם טרעט דער שטאָדט-ראט צו בעטראכטען דעם צוגאב-בודזשעט פונ'ם 1927/8 יאָהר און צו דעקען דעם דעפיציט פון דריי הונדערט זעכציג טויזענד זל. וואָס דער אלטער שטאָדט-ראט האָט איבערגעלאָזט... א ירושה דעם נייעם שטאָדט-ראט צו ערלעדיגען.

נאָך א לאנגע דיסקוסיע ווערט דער בודזשעט איבערגעשיקט אין דער בודזשעט-קאָמיסיע פונ'ם שטאָדט-ראט.

פון דער קראַנקען-קאַסע

זונטאג דעם 15 ה. ח. איז פאָרגעקומען א זיצונג פונ'ם ראט פון דער קראנקען-קאסע אין קעלץ צו וועהלען אנדערע דריי מיטגלידער אין דער פערוואלטונג אזוי ז'עם אָרט פון די אבטרעטענדע דריי מיטגלידער לויט'ן גורל.

די יודישע ראטמענער פון דער קראנקען-קאסע האָבען אויף זייער פאָרוואהל-זיצונג ארויסגעשטעלט די קאנדידאטורען אויפ'ן אָרט פון ה' הערמאַן לעווי די ה"ה ש. ראטמאַן און ב. שמולעוויטש. דער ה' לעווי, וועלכער איז נישט געוועזען אנוועזענד אויף דער זיצונג האָט געפאָדערט צו רעווידירען דעם בעשלוס און דערביי ארויסגעשטעלט זיין אייגן קאנדידאטור און ה' שמולעוויטש אַלס פערטרעטער. נאָך „הייסע" דיסקוסיעס זענען ארויסגעשטעלט געוואָרען נאָך אנדערע קאנדידאטען. נאָך וועלכען דער ה' לעווי האָט פערלאָזט די זיצונג...

צוליב דעם אָבער, וואָס דער ענין איז דורכ'ן ה' לעווי פערשפעטיגט געוואָרען איז נישט געלונגען אריינצוטראָגען די ליסטע פון די אָנגעגעבענע 2 קאנדידאטען אין דעם פאָרגעשריבענעם טערמין. און אזוי אַרום איז פערלוירען געגאנגען א זיכערער יודישער פערטרעטער אין דער פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאסע. וואָס עס איז זעהר צו בעדויערען.

נאכהער איז פאָרגעקומען וואהלען צו דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, אין וועלכע עס זענען אויסגעוועהלט געוואָרען מצד דער יודישער קאַלאַ די ה"ה מ. ראזיצקי, ב. שמולעוויטש און מ. צעמבערקיעוויטש.

אין שיעדס-ראט זענען אריין די ה"ה י. שטייגמאַן און גאָלדשיידער.

אויף דער זיצונג פונ'ם ראט האָבען די ה"ה זאַגייצקי און לעווי נישט געפונען פאר נויטיג צו קומען...

די אמט-שעה'ן פון דער פאָסט אין קעלץ.

אויפ'ן גרונד פון א פעראָרדנונג פון טעלעגראף און פאָסט-מיניסטער זענען די אמטליכע שעה'ען אויף דער קעלצער פאָסט בעשטימט אין די געוועהנליכע טעג פון 8--12 און פון 3--6.

נאָכ'ן אויבענדערמאָנטען טערמין זענען די פאָסט-אפטיילונגען נישט פערפליכטעט צו ערלעדיגען די אינטערעסאנטען.

וועגען צענניקעס.

ענטשפרעכענד צו דער לעצטער פעראָרדנונג פון דער וואָיעוואָדזטווא, וועט דער קעלצער מאגיסטראט זיין פערפליכטעט צו פעראָרדנען דאָס איינפיהרען צענניקעס פון ארטיקלען פון ערשטען געברויך יעדען 1-טען און 15 טען פון בעטרעפענדען חודש.

א אָנפאַל.

דער איינוואָהנער יאן מאי פון דאָרף וויעזשחאָוויסקא (מיעכאָווער פאָוויאט), איז געהענדיג די פאָריגע וואָך אויפ'ן שאָסע, וואָס פיהרט צו דער באהן-סטאציע פון יאַלבראָם — בעפאלען געוואָרען דורך דריי פערזאָהן, וועלכע האָבען אונטער דער דראָהונג פון א מעסער געפאָדערט ביי איהם געלד. מאי, נישט האָבענדיג ביי זיך קיין געלד איז דורך די אָנפאלער צושלאָגען געוואָרען מיט אנ'אייזערנעם שטעקען און חוץ דעם צושטאָכען געוואָרען מיט'ן מעסער אין ברוסט.

אלע דריי פערזאָנען זענען נישט לאנג נאָך זייער איבערפאל ענטדעקט געוואָרען און ס'ווערט איבער זיי געפיהרט אנ אויספאָרשונג.

רעכטע „פועלי ציון" געגען העברעאיש.

פאָריגע וואָך האָט דער אָרטיגער קאָמיטעט פון „קרן-קימת" בעקומען צוגעשיקט א בריעף פון די רעכטע „פועלי-ציון" דאַטירט פון 7-טען ה. ח. אונטערגעשריבען דורכ'ן אָרטיגען בעהאַוסטען פועלי ציוניסטישען פיהרער אברהם קירשענבויב און דעם ה' גרינער. אין וועלכען זיי פאָדערען, אז דער „קרן-קימת-קאמיטעט" זאָל מהיום והלאה קאָרעספאָנדירען מיט זייער „אָרגאניזאַציע" נאָר אין יודיש ניט אין העברעאיש.

תיקון טעות.

אין פאָריגען נומער איז אין די גראטולאציע פון „בית יתומים" פאר ה' ח. אסטראָוויטש אריינגעפאלען א פעהלער: אנשטאט סאָלא שיפמאַן דאָרף זיין פעלא שיפמאַנאָוויטש.

צו אונזערע ג. אַבאָנענטען און אַנאָנסען-געבער אין קעלץ.

דערמיט זענען מיר מודיע, אז היינטיגען זונטאג דעם 22-טען ה. ח. קומט אונזער אינקאסענט קיין קעלץ, בכדי צו איינקאסירען דעם חודש-בעטרעף פאָר אונזער צייטונג, ווי אויך די חובות פאָר די אנאָנסען. מיר בעטען דעריבער אַלע אונזערע ג. אַבאָנענטען און אנאָנסען-געבער צו בעצאָהלען אונזער אינקאסענט דעם חודש-אַבאָנאמענט און פאָר די אנאָנסען, און נישט הייסען דעם אינקאסענט קומען עטליכע מאָהל.

מיר בעטען צו נעמען אין אכט די ספעציעלע אויסגאבען וואָס זענען פערבונדען מיט שיקען עקסטרא א מענש פון ראַדאָם, ווי אויך די שווערע אַטמאָספערישע בעדינגונגען אין ווינטערצייט און תיכף רעגולירען דעם חודש-בעטרעף פאָר די צייטונג, ווי אויך פאָר אנאָנסען.

אדמיניסטראַציע
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"
— אין ראַדאָם. —

מענשען וואָס ליידען אויף עצירות
און דערביי פון קראנקהייטען אויף מאסטדארם, אזוי דאָס ארויסגעהען מיט בלוט, וואָלונגען נאָך די געהירען, קאָפּשמערצען, האַרצקלאַפּען — צו נעמען יעדען פריה און אָוועגד איין פירטעל גלאָז נאטירליך „פראנץ-יאָזעף" ביטערוואַסער. אנגעזעהענע דאָקטוירים פון כירורגען אנשטאלטען ערקלערען, אז פאר און נאָך בויך אָפעראַציעס ווערט דאָס וואסער **Franciszka Józefa** מיט'ן בעסטען ערפאָלג אנגעווענדערט.

בעסטע שיפס-קאָמוניקאציע צווישען פוילען און קאנאדע
„באַלטיק-אמעריקא-ליין"
עמיגראַציע — ענינים ערלעדיגט
ביוראָ „ירוס"
קעלץ, קילינסקי גאס № 8

קאמוניקאט.

דינסטאג 8 אָווענד איז פאָרגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון דער אָרגאניזאציע „אגודת ישראל" אין אייגענעם לאָקאל ספאצערנא 3 אינטער'ן פאָרזיץ פון פרעזעס ה' מאָטיל זעלצער מיט דער בעטייליגונג פון הרב קעסטענבערג און אויך דער עלטסטער מורה-הוראה ר' מענדל קעסטענבערג.

עס איז בעזראכט געוואָרען די שחיטה-פראגע און עס איז איינגעקליבען געוואָרען א כשרות-קאמיס"ע, וועלכע זאָל האָבען א השגחה איבער'ן כשרות-הבשר אין אונזער קהלה.

אויף די זיצונג איז אויך געוועזען דער קיילער רב, הרב משה פרץ קליין, וועלכער איז געקומען זאמלען געלד לטובת די ווארשאווער „מתיבתא" וואו עס לערנען 600 בחורים בעלי-הוראה הרב קעסטענבערג האלט א לענגערע רעדע וועגען די בעדייטונג פון די מתיבתא, און עס ווערט געקליבען א קאמיסיע צו פיהרען א פראפאגאנדע לטובת די מתיבתא.

הרב קעסטענבערג האלט נאכהער א לענגערע רעדע וועגען די בעדייטונג פון די יעצטיגע סיים-וואהלען און דער געוואלדינער שאָדען וואס דער יודישער פראָנט איז געבראכען, דער רב ווייזט סטאטיסטישע ציפערען, אז עס איז צום בעדוירען דאס דער ראדאמער וואהל-ראיאָן וועט ניט אריינפיהרען א יודישען דעפוטאט און די יודישע שטימען וועלען נור האבען א דעמאנסטראטיווען כאראקטער, ער ערקלערט אויך די בעדייטונג פון די סאנאציע-ליסטע.

עס ווערט אנגענומען א רעזאָלוציע צו פראָטעסטירען געגען בלאָק פון די מינדערהייטען און אויך ווערט געוועהלט א קאמ-סיע פון 5 פערזאָן, וועלכע זאָל זיך פערשטענדיגען מיט די „אגודה" פון קעלץ, אלס צענטראלער וואהל-ביורא וועגען די וויטערדיגע ארבייט.

פיעל מיטגליעדער גיבען באלד גרעסערע סומעס אויף אגודה-צוועקען און עס ווערט אויך בעשטימט צו פערעפענטליכען, אז דאס בענוצען זיך דורך איניגע יחידים דעם אמאליגען סטעמפעל פון די אגודה איז נישט דערלאָזבאר, און פערשוואכט דעם כבוד פון דער אגודה.

הסתדרות „אגודת-ישראל" (שא"י)

בראדום.

203'

דעם געעהרטען רב

צו דער חתונה פון זיין זוהן מיכאל

ווינשען א הארציגען ברכת

מזל-טוב.

יעקב און דוד

קיעלץ. באליצקי.

בברכת מזל-טוב ועתיד מזהיר אנו

מברכים את הרב והרבנית ראפופורט

לרגלי נשואי בנם ידידי מיכאל נ"י

ד"ר יעקב עץ ורעיתו.

קיעלץ.

Z okazji zaręczyn p.

Mieczysława Goldberga

— z p. —

Zofją Kromołowską

serdeczne życzenia składają

tą drogą

IZYDOR KAHANE

Kielce. z żoną.

WYPOŻYCZAMY

AUTOMATY

na dogodnych warunkach

WARSZAWSKA WYPOŻYCZALNIA

AUTOMATÓW ZRĘCZNOŚCIOWYCH

i PERFUMERYJNYCH.

Oddział w Radomiu.

די דרוקערײ

— פון —

„ראדאמער-קעלצער לעבען"

מאכט בעקאנט,

אז ס'ווערט אָנגענומען אלערליי

פריוואָטע דרוק-ארבייטען ווי:

בריעף-בויגען

קאָנווערטען,

רעכנונגען,

מעמאראנדום'ס

ברויט-קוויטלעך,

פלוג-בלעטלעך (אולאָטקעס)

צו רעקלאמירען פערשידענע בראנזשעס, פאכען און האנדעל'ס - אונטערנעהמונגען, ווי אויך בעקאנטמאכונגען און אויפרופען פאר געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

אלץ ווערט אויסגעפערטיגט סאָליד, רעיעל, שעהן, שנעל און ביי די בעסטע און צוגענגליכע בעדינגונגען.

אויפמערקזאם!

ס'ווערען אויך אָנגענומען אלערליי וואהל-ארבייטען, אנאָנסען און אויפרופען פון פערשידענע וואהל ליסטעס צום סיים.

אכטונג!!!

דעם חשוב'ען ד"ר י. לעווינזאָן

דריק איך אויס מיין טיעפסטען מיטגעפיהל

צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

צאהן-ארצט זכלאר טשערוועניק.

Kino ODEON w Radomiu.

OD 16-go STYCZNIA

WIEŻA MIŁOŚCI

To dramat miłości i pożądania osnuty na tle cudownego poematu **Byrona p. t. DON JUAN** i jak ten poemat nieskończenie piękny.

W ROLACH GŁÓWNYCH:

przepiękny i wytworny **John Barrymore**, przesłodka **Mary Astor**, demoniczna **Estera Taylor** i szatański **Montagu Love** oraz cały szereg gwiazd i gwiazdeczek ekranu.

Kino-Teatr CORSO w Radomiu

Od czwartku 19 do do niedzieli 22 stycznia b. r.

Wspaniała premjera dla wytwornej publiczności

i znawców sztuki kinematograficznej

WACHLARZ LADY WINDERMERE

Dramat w 10 dużych częściach genjalnej reżyserji Lubicza.

— Nad — Program: Odaliska à la Carçonne.

Anons! *Księżniczka z Neapolu* **Anons!**

Teatr ROZMAITOŚCI w Radomiu.

Występy zespołu artystów OPERY WARSZAWSKIEJ

pod dyrekcją d-r TADEUSZA WIERZEICKIEGO

Niedziela 22 stycznia o godz. **8,15** wiecz.

ŻYDÓWKA

opera w 5 aktach HALEOVEGO

Poniedziałek 23 stycznia o godz. **8,15** wiecz.

TRAWIATA

opera w 4-ech aktach J. WERDI'EGO

Własne dekoracje i kostiumy — Chór — Orkiestra

Opery wykonane zostaną w całości bez skruceń.

Bilety w cenie od 1.70 — 8,20 zł. (z szatnią) sprzedaje sklep p. Miecznikowskiego ul. Lubelska 13. Telefon 125.

בעקאנטמאכונג.

די לאַנג-יעהריגע פירמע

נחום גינזבורג

ראדאָם, רווינסקא 27

האט איבערגעטראָגען דאס געשעפט אויף פראָנט ערשטער שטאָק.

לובלינער!

דאָס געשעפט איז פערזעהן מיט פרישע גאלאנטעריע ארטיקלען, ווי אויך דאמען-און-מענער קאָנפעקציע אין גרויסען אייסוואהל.

אלעס צו זעהר ביליגע פרייזען.

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbite we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.